

Author : สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Year : 2556
Title : ศึกษาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน
City : กรุงเทพฯ
Language : ไทย
Publisher : สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Researcher : รองศาสตราจารย์ ดร. ประภัสสร เทพชาตรี

Executive Summary :

โครงการการศึกษาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน เป็นโครงการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่มอบหมายให้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษาและดำเนินโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งผลการศึกษาผลกระทบของประชาคมอาเซียนต่อสังคมไทย และข้อเสนอเชิงนโยบาย มีดังนี้

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

1.1 ประเด็นด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ความร่วมมือในอาเซียนในประเด็นประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ การกดขี่แรงงานต่างด้าว รัฐบาลควรมีมาตรการในการรองรับผลกระทบ อาทิ มีบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน ในด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน มาตรการทางกฎหมายดำเนินการต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเข้มงวด เป็นต้น

1.2 ประเด็นความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ความร่วมมือในประเด็นความมั่นคงในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ สังคมไทยจะต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่และความท้าทายข้ามแดนเพิ่มมากขึ้น เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ เป็นต้น การเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุขและความมั่นคงภายในประเทศ รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่กับประเทศในอาเซียน ปรามปรามอาชญากรรมข้ามชาติและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยจะต้องมีการประสานการดำเนินงานเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นต้น

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ทำให้ตลาดเปิดกว้างมากขึ้น สินค้าของไทยจำหน่ายได้มากขึ้น เกิดการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนจากการขนส่งและเก็บรักษาวัตถุดิบและสินค้าต่าง ๆ ในประเทศไทย ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ สินค้าเกษตรของไทยจะอยู่ในภาวะเสียเปรียบเพราะต้นทุนสูงกว่า สินค้าไทยส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานเพื่อการแข่งขันพอที่จะแข่งขันกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ **รัฐบาลควรมีมาตรการ** เช่น อำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนของระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้แก่ภาคธุรกิจของไทยให้สามารถส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศได้สะดวกขึ้น

2.2 การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ กลุ่มธุรกิจไทยที่มีความได้เปรียบ จะมีโอกาสส่งออกไปตลาดอาเซียนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจไทยพัฒนาดีขึ้น นำไปสู่คุณภาพชีวิตของไทยดีขึ้น และปัญหาสังคมลดลง ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ธุรกิจที่ผลิตสินค้าที่ไทยเสียเปรียบและไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ อาจประสบปัญหาในการแข่งขันกับต่างประเทศถึงขั้นต้องปิดกิจการ ซึ่งอาจ

ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา อาทิ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมการส่งออกไปตลาดอาเซียน และส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าของอาเซียน ส่งเสริมและช่วยเหลือภาคเอกชน โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความสามารถในการส่งออกไปยังตลาดอาเซียน เป็นต้น

2.3 การเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ธุรกิจบริการของไทยที่มีความได้เปรียบและพร้อม มีโอกาสขยายธุรกิจไปในประเทศอาเซียนมากขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ธุรกิจภาคบริการที่ไม่พร้อมและเสียเปรียบอาจประสบปัญหาถึงขั้นต้องปิดกิจการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา อาทิ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมธุรกิจภาคบริการของไทยที่ได้เปรียบไปยังตลาดอาเซียนมากขึ้น กำหนดมาตรการรองรับต่อผลกระทบในเชิงลบต่อธุรกิจภาคบริการ เป็นต้น

2.4 การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ธุรกิจไทยมีโอกาสมากขึ้นในการย้ายฐานการผลิตและการลงทุนไปยังประเทศอาเซียน ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ การลงทุนจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นเข้ามาในไทยมากขึ้น อาจจะทำให้เกิดผลกระทบทางสังคมตามมา อาทิ ปัญหาแรงงานข้ามชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมการลงทุนจากประเทศอาเซียน และส่งเสริมภาคเอกชนไทยให้ไปลงทุนในประเทศอาเซียนมากยิ่งขึ้น

2.5 การเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือเสรี ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ แรงงานมีฝีมือไทยจะมีโอกาสทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาแรงงานไร้ฝีมือผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือให้มีโอกาสทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมทักษะฝีมือแรงงานในการแข่งขันมากขึ้น เป็นต้น

2.6 ปัญหาแรงงานไร้ฝีมือ ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ประเทศไทยยังมีความต้องการแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในสาขาที่ขาดแคลนแรงงานไทย ดังนั้น แรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านก็จะมาช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยได้ ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวจะส่งผลกระทบต่อสังคม อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาผู้หญิงและเด็กที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ และใช้แรงงานเด็ก ประเทศไทยต้องรับภาระในการให้สวัสดิการแก่แรงงานเหล่านี้มากขึ้น รัฐบาลควรมีมาตรการ อาทิ ส่งเสริมแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านให้ทำงานอย่างถูกกฎหมาย กำหนดมาตรการบริหารจัดการกับปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือที่ทำงานผิดกฎหมายในไทย ที่เป็นมาตรฐานเดียวกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ เป็นต้น

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

3.1 การพัฒนามนุษย์ ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ความร่วมมือในด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ประชาชนได้มีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนมากขึ้น สถานศึกษามีการปรับตัวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของไทยยังมีข้อจำกัดหากเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ และหากมีการเคลื่อนย้ายของแรงงานอาจนำไปสู่ภาระในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของแรงงานข้ามชาติ รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือในด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น คิดค่าใช้จ่ายตามต้นทุนการศึกษาที่จัดบริการให้แก่บุตรหลานของชาวต่างชาติ เป็นต้น

3.2 การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ภาครัฐจะให้ความสำคัญกับสวัสดิการของสังคมมากขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียน ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนอาจส่งผลให้ปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ปัญหาความยากจน ความปลอดภัยทางสังคมและความคุ้มกันจากผลกระทบด้านลบ ความมั่นคงและความปลอดภัยด้าน

อาหาร การเข้าถึงการดูแลสุขภาพ การควบคุมโรคติดต่อ ปัญหายาเสพติด และปัญหาภัยพิบัติ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีภาระค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมสวัสดิการสังคมมากขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียน มีระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับแรงงานนอกระบบ

3.3 ความยุติธรรมและสิทธิทางสังคม ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ความร่วมมือในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการสำหรับสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้พิการ จะเพิ่มขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาในการละเมิดสิทธิและสวัสดิการกลุ่มคนเหล่านี้ก็อาจจะเพิ่มขึ้น และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังเข้าไม่ถึงบริการของภาครัฐ และขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ให้ความรู้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจถึงสิทธิต่างๆอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อสาธารณะ

3.4 ส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ความร่วมมือในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอาจเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น

3.5 การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ ความร่วมมือด้านวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มมากขึ้น และมีความพยายามในการแสวงหาและสร้างอัตลักษณ์อาเซียนเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนว่า จะทำให้ประเพณีของไทยถูกกลืนโดยประเพณีใหม่ และค่านิยมใหม่อาจจะนำมาซึ่งการเกิดพฤติกรรมที่มีความขัดแย้งกับความเชื่อ ค่านิยมเดิมของประเทศ อาจจะไปสู่ความขัดแย้งของคนในสังคมที่มีความแตกต่าง ซึ่งในความเป็นจริงการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนนั้น จะไม่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ของชาติไทย ดังนั้นความเข้าใจผิดดังกล่าวอาจนำไปสู่กระแสการต่อต้านความพยายามในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน รัฐบาลควรมีมาตรการ เช่น ส่งเสริมการแสวงหาและสร้างอัตลักษณ์อาเซียนเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมอาเซียน และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

Author : Ministry of Social Development and Human Security
Year : 2013 (B.E.2556)
Title : Social Impacts Resulting from the Integration of the ASEAN Community.
City : Bangkok
Language : English
Publisher : Ministry of Social Development and Human Security
Researcher : Associate Professor Dr. Prapat Thepchatree
Copyright : Ministry of Social Development and Human Security

Executive Summary :

Ministry of Social Development and Human Security, by assigning the Thammasat University Research and Consultancy Institute as the project consultant, has implemented a research project entitled “Social Impacts Resulting from the Integration of the ASEAN Community”. The objectives of this research project are to analyze social impacts for Thailand and to identify recommendations to increase its preparedness to enter the ASEAN Community in 2015. The findings of the research and recommendations are summarized as follows:

1. ASEAN Political-Security Community

1.1 Democracy and Human Rights

The positive impacts include: increased cooperation in terms of democracy and human rights in ASEAN. The negative impacts are: increased violations of human rights especially human trafficking and oppression of migrant workers. The government should, therefore, develop proper measures to handle the impacts: inter alia; closer cooperation with the other ASEAN member countries in regard to democracy and human rights, and to impose strict legal measures in prosecuting human rights violators.

1.2 New forms of security threats

The positive impacts include increased security cooperation in ASEAN while the negative impacts are new forms of security threats and cross border challenges such as transnational crimes and human trafficking, and potential threats to Thailand’s peacefulness and national security due to free flow of labour. The government should therefore promote closer cooperation with the ASEAN countries to deal with new forms of security threats, as well as to suppress transnational crimes and influential persons who have the potential to become dangerous.

2. ASEAN Economic Community

2.1 Single market and production base

The positive impact: a bigger market and more opportunities for Thai products in ASEAN markets resulting in increased productivity and reduced costs of transportation and maintenance of raw materials and products in Thailand. The negative impact: Thai agricultural products will be disadvantaged due to higher production costs and lack of accreditation by internationally

recognized standards to compete in the ASEAN markets. As a result, the government should provide facilitation and reduce unnecessary rules and regulations for Thai business sector in order to promote increased volume of export goods and services to the ASEAN markets.

2.2 Free flow of goods

The Positive impact: Thai businesses with a competitive advantage will have an increased opportunity for exporting goods and services to the ASEAN markets, which in turn will help to boost the domestic economy, improve quality of life of Thai people, and reduce social problems. For negative impact: Thai businesses without a competitive advantage, on the other hand, will face fierce competition and may be forced to close down their businesses. Should this happen, increased social problems, unemployment and crimes are the expected negative outcomes. The government should put in place the following measures: promotion of export of Thai products to ASEAN markets, support of Thailand to become a centre for trade and commerce in ASEAN, promotion and support for the private sector, especially small and medium enterprises, to increase potentials and competitiveness in the ASEAN markets.

2.3 Free flow of services

The positive impact: Thai service businesses that have a competitive advantage and preparedness will have an increased opportunity to expand to the other ASEAN countries. The negative impact: those service businesses without readiness and competitive advantage will face undesirable consequences including closing down of businesses, which in turn will result in surging social problems such as unemployment and crimes. The government should impose appropriate measures to minimize the negative impacts by promoting Thai service businesses that have a competitive advantage to invest more in the other ASEAN countries.

2.4 Free flow of investment

The positive impact includes an increased opportunity for Thai businesses to freely move manufacturing base and investment within ASEAN whereas the negative impacts are: increased social problems due to more influx of investment from ASEAN member countries such as illegal migrant workers, and environmental problems. The government should employ a measure to promote investment from another ASEAN country to invest in Thailand and vice versa.

2.5 Free flow of skilled labour:

The positive impact is that Thai skilled labour will have an increased opportunity to find work in the other ASEAN countries while the negative impact is that Thailand may face shortages of technicians or skilled workers in some professions due to “brain drain” to a more developed country in ASEAN. The government should develop measures to attract workers with high potentials from another ASEAN country to work in Thailand, and to focus more on advanced and specialized industries, especially in the field of Information and communication technology (ICT) and research and development (R&D), in order to increase its competitive advantage.

2.6 Problem of unskilled labour

The positive impact: Thailand still needs unskilled labour from the neighboring countries to work in primary industries and manufacturing sector. The negative impact: increase in number of migrant workers may lead to social problems such as crimes, human trafficking and child labour, and become burdens for Thailand on provisions of social welfare services. The government should provide facilitations for the unskilled labour from the neighboring countries to have work permissions in Thailand legally, and to impose measures that comply with ASEAN obligations to deal with illegal migrant workers in Thailand.

3. ASEAN Socio-Cultural Community

3.1 Human Development

The positive impacts are: increased educational cooperation between the ASEAN countries, more opportunities for the peoples to learn about the neighboring countries, adaptation by educational institutions to enter ASEAN Community. The negative impacts are: lack of competitive advantage due to the lack of proficiency in the English language for Thai people relative to the peoples of Singapore, the Philippines and Malaysia, and more financial burdens to provide education for children born to migrant workers. The government should promote closer educational cooperation with the other ASEAN countries and allocate budget that reflects the actual educational expenditure incurred from providing educational services for children of migrant workers.

3.2 Social welfare and protection

The positive impact includes increased priority by the government in regard to social welfare and protection for women, children, the elderly and persons with disabilities in order to comply with the ASEAN cooperation framework. The negative impacts: increased social problems such as poverty, crimes, access to healthcare, communicable diseases, drugs and disasters. These problems will become increased financial burdens for Thailand to provide social welfare. The government should employ measures to provide social welfare benefits for the migrant workers in order to comply with the ASEAN obligations and protect their welfare.

3.3 Social Justice and rights

The positive impact: more cooperation in providing the social protection for women, children and the elderly. The negative impacts: increased human rights violations, lack of access to public welfare services by the vulnerable groups, and lack of opportunity to have access to capacity building programs in regard to ASEAN community. The government should employ appropriate measures such as promotion of cooperation to protect the rights of the vulnerable groups in ASEAN, as well as to launch public campaigns through mass media in order to promote rights sensitization.

3.4 Ensuring environmental sustainability.

Positive impacts: increased cooperation in regard to environmental management between the ASEAN countries, which in turn will help to improve Thailand's environmental problems. Negative impacts: increased environmental problems with potentially increased occurrences of natural disasters are projected. The government should employ proper measures such as promotion of increased cooperation to manage the environmental problems in ASEAN.

3.5 Building ASEAN Identity

Positive impacts include increased cultural cooperation between Thailand and the ASEAN member countries and more attempts to find and build ASEAN identity. Negative impacts are: misunderstanding that by building ASEAN identity, Thai culture will be replaced and new values may cause alienated behaviors that are in contrast with the original Thai values. In reality, building ASEAN identity will not affect Thai identity and such misunderstanding might trigger movements to reject any attempt to build ASEAN identity. The government should employ a measure to improve cultural values in ASEAN and an understanding and appreciation to ASEAN countries' culture values.